

Geir Winje

1997 (2004)

WICCA

- en enkel innføring

Innledning

Wicca (av eng. witchcraft) er en fellesbetegnelse på "moderne hekser" med bakgrunn i den oppblomstringen som fant sted i England på 1950-tallet, da de gamle lovene mot "witchcraft" ble opphevet. Den første heksen som i nyere tid sto frem i media var Gerald Gardner, mens det i våre dager kanskje er Alex Sanders som er den mest kjente engelske heksemester. Andre kjente lederskikkelser i vår tid er kvinner, blant annet Vivian Crowley i England og Starhawk i USA. Wicca og beslektede retninger går også under betegnelsen "gudinnebevegelsen", fordi en i tillegg til ritualmagi gjerne knytter an til de førkristne (paganistiske) gudinneskultene i Europa. I wicca er altså mye av oppmerksomheten rettet mot det feminine.

I tillegg til sin basis i magi og gudinneskult kan wicca sies å være en religion knyttet til naturen: Årstidsrytme og månefaser, såvel som de naturlige fasene i livet, markeres rituellet, og "det naturlige menneske" er et ideal. Wicca er mer en "jord-religion" enn en "himmel-religion".

I England regner vi med at det finnes flere hundre moderne hekser fordelt på selvstendige sirkler (covens), gjerne med 12 deltagere i hver. Heksebevegelsen har spredt seg til mange land og tatt opp i seg elementer fra ulike kulturer og religioner. I USA er for eksempel sjamanistiske trekk fra indiansk religion integrert, og i enkelte miljøer oppfatter heksene seg som en mer feministisk religion.

I Norge er det for tiden (1997) cirka 100 mennesker som deltar i ulike wicca-grupper, men antallet er vanskelig å anslå. Gruppene er mer eller mindre autonome, og nye sirkler etableres og oppløses ofte. Vi finner flere nettverk med varierende grad av samarbeid. De fleste sogner til miljøer i Bergen, Oslo, Haugesund og Stavanger, men stadig flere sirkler etableres, også i Nord-Norge. Flere av deltagerne er også knyttet til losjer som OTO, og andre har et ben innenfor de sjamanistiske miljøene. Wicca er ingen dogmatisk eller strengt organisert religion, og medlemmene forplikter seg derfor ikke på visse læresetninger. Enkelte norske wicca-grupper arbeider med å knytte wicca til gammel norrøn religion, et eksempel som viser hvordan denne religionen kan tilpasses ulike førkristne tradisjoner

En udogmatisk religion

Wicca har ingen hellig skrift eller fastlagte dogmer som basis. Tanken er snarere at hvert

enkelt menneske gjør sine egne erfaringer, og selv velger en eventuell veileder for kortere eller lengre tid. Ved å arbeide i grupper ("sirkler") kan erfaringene deles og bearbejdes sammen med andre. Hver enkelt heks og hver sirkel fører gjerne sin egen "journal" ("Book of Shadow"), der erfaringer, opplevelser, ritualer, etc skrives ned for hånd, men dette fungerer ikke som noen "Bibel".

Basis for wicca kan sies å være den før-kristne fruktbarhetsreligionen slik vi kjenner den, med andre ord er tilhengerne avhengige av en form for *rekonstruksjon* av før-kristen religion.

Margareth Murray skrev tidligere i vårt århundre *The Witch-Cult in Western Europe*, der hun blant annet forsøkte å påvise at middelalder- og renessanseheksenes dyrking av "den hornede gud" ikke var en form for satanisme, men en videreføring av før-kristen fruktbarhetskult. Senere har Riain Eisler og andre videreutviklet disse teoriene i sine bøker. Både Murray, Eisler og andre har møtt mye kritikk fra etablerte forskningsmiljøer, men de har likevel fått en viss autoritet i wicca-kretser.

Et poeng er som nevnt at wicca *ikke* er dogmatisk, heller ikke når det gjelder teoriene til forfattere som Murray. Når paganistisk religion skal rekonstrueres, er det like mye snakk om en *nyskaping*, og man tar i bruk intuisjon og fantasi i like stor grad som vitenskapelige teorier om fortiden.

Etikk

På ett område er likevel enigheten stor: *Den etiske kodeks* er hentet fra tradisjonell okkultisme, men videreutviklet på en enkel måte: Aleister Crowleys kjente "*Gjør hva du vil skal være hele loven*" er i wicca-miljøene blitt til "*Gjør hva du vil, men skad ingen*". Tanken er at alt vi sender ut av godt eller ondt kommer trefoldig tilbake. Mennesket skal ikke - i motsetning til i en del tradisjonell okkultisme - heve seg over normene, men tilpasse seg naturens egne normer og finne tilbake til sin rolle i samspill med andre mennesker. Frihetsidealet i "*Gjør hva du vil*" gjelder særlig den friheten vi har til å bryte med de *unaturlige* normer og regler vi er påført i den kristne sivilisasjonen.

Videre understreker de ulike utformingene av wicca-etikken at ingen skal ta penger (annet enn som godtgjøring for utgifter) for å lære bort ritualer og lignende. Den enkelte sirkelens frihet og selvstendighet understrekes, og eventuell tilknytning til en av de større organisasjonene er ingen betingelse. Likevel kreves det *gjensidig* respekt mellom sirkelene, og det poengteres at ingen bør kalle seg heks uten å ha fått undervisning og godkjennelse fra en etablert sirkel. Wicca forstås ikke *bare* en selvkonstruert religion, det er også en *tradisjon* der kunnskapen går i arv.

Gudinnen og hennes gemal

I den grad man kan snakke om guder eller krefter, er det nok *gudinnene* som betyr mest i wicca. De færreste tror på Artemis (gresk), Diana (romersk), Brigit (keltisk) eller Frøya (norrøn) i bokstavelig forstand, men det feminine *prinsippet* som disse representerer, må på

en måte gjenerobres. Mange ser nok også på disse gudinnene som ulike navn på én og samme kraft, en kraft som alle mennesker har del i, men som kan intensiveres blant annet gjennom rituelle og magiske øvelser.

Gudinnen står ikke alene, hun eksisterer i kraft av seksuell dynamikk: Hun står i forhold til en mannlig gud, gjerne navngitt som Pan, den greske naturguden. Mange ritualer dramatiserer forholdet mellom gud og gudinne, der den seksuelle kraften frigjøres og skaper balanse og fruktbarhet. Gudinne og gud representerer også de kvinnelige og mannlige sidene hos både kvinner og menn, samtidig som kvinner og menn gjerne arbeider sammen i par når sirklene utfører ritualmagiske handlinger. Vi kan også trekke parallellen mellom gudinnen og "Moder Jord".

Ulike sirkler og miljøer vil knytte seg til ulike guder og tolke denne tilknytningen på ulike måter. En gudeverden kan på en måte fungere som et "kart" over forskjellige psykiske eller åndelige tilstander, og med et felles kart vil en gruppe lettere kunne samarbeide. Ofte hentes elementer fra Carl Gustav Jungs arketyp-modell når gudenes funksjon skal forklares: Vi drives alle av krefter i vår kollektive underbevissthet, *animus* og *anima* har sitt eget liv, og ingen har vondt av å erkjenne eller kommunisere med disse kreftene. I stedet for guder kan man også påkalle erkeengler, ånder, naturkrefter eller lignende - det psykiske landskapet kan beskrives ved hjelp av ulike tradisjoners "kart".

Naturen

Naturen er kanskje den viktigste referanserammen innenfor wicca: Det som er genuint naturlig, bør tilstrebes. Mennesket er en del av naturen, og må derfor gjenoppdage og gjeninnnta sin plass i denne. *Det naturlige menneske* er i denne sammenhengen et menneske i balanse, et menneske som tross vår patriarkalske kultur lever ut sine feminine sider, som ikke skammer seg over naturlige drifter, og som forsøker å leve i pakt med naturen. Ikke minst vil et slikt menneske kunne utforske ulike sider ved seg selv, bli kjent med sinnstilstander, åndelige muligheter og egen styrke. De gamle naturreligionene tilbyr forestillinger og metoder som kan hjelpe oss til å nå dette målet. Sett "utenfra" kan wicca karakteriseres som "ny-paganisme", men "innenfra" kalles den gjerne "the old religion".

Naturens krefter og rytmer er reelle, noe vi etter hvert er tvunget til å innse i vår vestlige kultur. Men disse kreftene er ifølge okkultismen også åndelige eller usynlige. Det er ikke bare snakk om biologi og fysikk, men også om liv og bevissthet. Den rytmen og det livet som strømmer gjennom naturen er også basis for alt menneskelig liv. Når vi puster og tenker, når kroppens prosesser pågår, er det dette livet som lever, og denne rytmen som pulserer. Når wicca-sirklene møtes, er det først og fremst for å arbeide seg inn i disse rytmene.

Feiringer

Mange hekser driver for seg selv eller to og to, men de fleste er som nevnt tilknyttet sirkler. En slik heksesirkel er ingen "menighet", for alle er innviet som "prester" Mange opererer også med tre grader av innvielse. Sirklene møtes for å dyrke gudinnen slik hun manifesterer

seg i månefasene, særlig ny- og fullmåne.

De viktigste feiringene finner imidlertid sted i forbindelse med solfestene fra før-kristen tid. Wicca-gruppene arrangerer større samlinger både når årstidene skifter og når de "hersker": Høst- og vårjevndøgn, sommer- og vintersolverv, samt de fire overgangsfestene som i keltisk terminologi kalles Imbolg (2/2), Beltane (30/4), Lamas (31/7) og Samhain (31/10).

Ved disse anledningene kan man få undervisning om relevante temaer som religion, filosofi, selvutvikling, psykologi, dans, ritualmagi, urter og lignende. På samme måte som man deler kunnskap og erfaring med hverandre, deler man også mat og drikke: En fest hører gjerne med, dypst sett hadde både måltidet og rusen en sakral funksjon i fruktbarhetsreligionene. Årstidsmytene kan dramatiseres, og man kan bruke ulike kunstformer for å markere den spesielle anledningen. Men de viktigste handlingene ved disse feiringene er selve ritualene.

Ritualmagi

Magiske ritualer kan gjennomføres på mange måter, selv om de i store trekk følger et visst grunnmønster:

1. Man slår en magisk sirkel (dvs oppretter et "rom" atskilt fra hverdagen, der ritualmagien kan utfolde seg i fred). Sirkelen kan være konkret eller imaginær, i et rom eller ute i naturen. Den blir et kraftfelt der alternative bevissthetstilstander kan utforskes.
2. Man påkaller krefter: Her kommer gude- eller englenavnene inn. Selv om man ikke tror på disse i bokstavelig forstand, vil en seriøs påkallelse åpne for nye bevissthetstilstander. Og gjør man dette sammen, vil om ikke annet den *psykiske* effekten ofte være stor. Påkallelsen er gjerne firedelt: Man vender seg mot de fire himmelretningene, påkaller fire guder, krefter eller elementer osv. Det er vel denne delen av ritualet som er mest kjent gjennom filmer, romaner og lignende.
3. Ritualmagien forutsetter av og til at man gir et offer; man kan ikke ta imot noe uten å være villig til å gi - slik er naturlovene. Hva dette offeret i realiteten innebærer er mindre viktig enn den psykiske effekten hos den som ofrer. Rykter om dyreoffer og lignende har alltid florert, men blant moderne hekser er nok den symbolske siden viktigst.
4. Etter disse innledende skrittene kan man gjøre "det man er kommet for". Man har trådt inn i en bevissthetstilstand som ligger langt unna hverdagens, og man kan rett og slett velge å bli der en stund, i kraftens nærvær, så å si. Da vil ritualet på mange måter minne om meditasjon. Eller man kan fokusere viljen på et eller annet, for eksempel et problem knyttet til helse eller personlig utvikling, spesielle egenskaper eller noe i naturen. Man er nå "midt i ritualet", det er nå man kan påvirke eller la seg påvirke.

Man kan forklare det som skjer på mange måter, avhengig av hvor bokstavelig man tar gudene. De fleste velger å *ikke* forklare, men bare *erfare* magien, men psykologisk sett er det her snakk om å bearbeide seg selv, og systematisk trene seg opp til å oppleve ulike bevissthetstilstander. Når viljen gjennom ritualet fokuseres på et spesielt problem, vil man etter sigende oppnå resultater. Og magi betyr jo nettopp "å manipulere med skjulte krefter".

5. Etter et ritual er det viktig å avslutte på en ordentlig måte. Man takker gudene eller kreftene og sender dem av sted, og man lukker sirkelen. Dette er handlinger som hjelper den praktiserende til å tre ut av en bevissthetstilstand og inn i hverdagen igjen. En slik avslutning anses som svært viktig for heksenes mentale helse. Det dreier seg om å være tilstede, med full bevissthet, enten det er i sirkelen eller i dagliglivet.

Mange av ritualene har seksuell karakter. "Det femfoldige kyss", der også kjønnsorganene berøres, er bare ett eksempel. I en sirkel arbeider gjerne medlemmene i par, og den seksuelle spenningen kan utnyttes i bestrebelsene for å oppnå ulike bevissthetstilstander. På dette feltet har wicca visse fellestrekk med *tantra*-læren vi finner i østlige religioner.

De seksuelle aspektene ved ritualmagien henger selvsagt også sammen med at wicca hevder å bygge på før-kristen fruktbarhetskult, og at et hovedpoeng er å finne tilbake til det naturlige og ekte mennesket. Ved å la det seksuelle høre med, sammen med dans, latter og beruselse, fremstår wicca som en "dionysisk" religion, der det kroppslige er like viktig som det åndelige.

Utstyr

Til hjelp i ritualmagien brukes gjerne utstyr: De aller fleste har en kniv (athame), og et alter i en eller annen form. På alteret er det vanlig å plassere symboler for de fire elementene, for eksempel et lys, en skål med vann, litt salt (jord) og røkelse (luft). De fire elementenes symbolske betydning er fremhevet i mange okkulte retninger, ikke minst astrologien.

Bare fantasien setter grenser for hva slags utstyr og hvilke symboler man *kan* bruke, men litt av poenget i wicca er jo å finne fram til symboler som faktisk var i bruk i den førkristne fruktbarhetskulten. I tillegg til rituelle gjenstander kan man lage egne drakter (selv om nakenhet også er viktig), danse, dramatisere myter og bruke symboler fra andre okkulte retninger. Alle hjelpemidler som fungerer kan i og for seg brukes, men poenget er hele tiden dette: *Gjennom ritualer og med viljen arbeider man med sin bevissthet.*

Menneskesyn

Menneskesynet i wicca fokuserer på de *mulighetene* mennesket har til å utvikle seg selv,

først og fremst psykisk eller åndelig. For å ta i bruk egne krefter må man frigjøre seg fra de fordommer og begrensninger som ligger i vår kultur, og ta i bruk teknikker fra okkulte tradisjoner, særlig slik de kan ha vært i de gamle fruktbarhetsreligionene. Et menneske er fritt til å gjøre hva det vil, men skal ikke skade andre.

Man fungerer best i små grupper der medlemmene blir godt kjent med hverandre og kan ta vare på hverandre. Nakenhet blir et uttrykk for den intimiteten som gjerne oppstår i en slik sirkel, og gjennom magiske ritualer krysser man sammen grensene og utforsker den okkulte eller usynlige virkeligheten. Forklaringsmodellene er mange, men selve *praksisen* er det vesentlige

Et medlem uttaler seg

For meg er det å arbeide religiøst en individuell sak. Jeg prøver ikke å finne en "sann" religiøs retning, men heller et sted der jeg kan få være i fred med det jeg tror og arbeider med. Et sånt miljø må være antiautoritært, uten fastlåste holdninger eller guruer med kanaliserte budskap. Selv tradisjonelle New Age-miljøer har guruer, med i wicca er det faktisk mulig å stå veldig fritt.

Gudinnen...hva er høna og hva er egget? Jeg leste i et blad at "hvorfors kommer jula alltid når det er som travlest i butikkene?" Sånn er det med gudinnen også. Har hun funnet meg eller omvendt? Fins hun eller har jeg funnet henne opp? Er dette intellektuelt eller følelsesmessig? I hvert fall føles hun mer og mer som en realitet etter som jeg omgås henne.

Alle guder og gudinner har jo sine særtrekk og preferanser. For meg virket gudinnen i begynnelsen både streng og trist, og senere såret. Etter hvert virker hun mindre intellektuell, men mer interessert i å danse og le. Hun er tolerant, og virker ikke som om hun bryr seg så mye om 5000 års undertrykkelse. Jeg tror kanskje hun ble dyrket i matriarkalske kulturer på Kreta eller i Sumer for så lenge siden. Hun er vel en slags realitet på linje med det de kristne mener når de sier at Jesus lever.

"Ratatosk", Bergen